Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan kuuleminen 18.10.2016 klo 12.00
VNS 5/2016 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

TOIMINTA MUUTTUVASSA TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ JA RAKENTEIDEN UUDISTAMINEN

Suomeen on tänä vuonna tullut tähän mennessä 4 812 turvapaikanhakijaa, joista sisäisinä siirtoina 752 (Kreikasta 450 ja Italiasta 322). Näistä hakemuksista on ratkaistu jo suurin osa eli noin 3 000. Viime vuonna tehdyistä 32 476:sta hakemuksesta on ratkaistu yli 23 000. Suurin osa päätöstä odottavista on jo puhuteltu - puhuttelua odottaa tällä hetkellä noin 2 000 hakijaa, joista osa on mukana hakevia alaikäisiä. Marraskuun alkupuolella on viime vuoden hakijat saatu puhuteltua (tosin joidenkin osalta tarvitaan lisäkuuleminen), ja tämän vuoden loppuun mennessä lähes kaikki viime vuonna hakeneet myös ratkaistua.

Turvapaikkaprosessia kehitetään, jotta hakemuskäsittelyn viiveet saadaan minimoitua. Tällä hetkellä turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika on noin 7,5 kuukautta. Virasto pyrkii tekemään perusteettomiin hakemuksiin kielteiset päätökset viivytyksettä. Turvapaikkahakemusten prosessin alkuvaiheen (maahantulon, matkareitin ja henkilöllisyyden selvittäminen) tehtävät siirtyivät poliisilta Maahanmuuttovirastolle heinäkuun alusta. Jo ennen toimivallan siirtoa Maahanmuuttovirasto teki poliisin rinnalla näitä tehtäviä ulkomaalaislain 210 §:n perusteella huhtikuusta alkaen. Tehtävien siirtyminen Maahanmuuttovirastolle on selkeyttänyt ja nopeuttanut vireille tulevien turvapaikkahakemusten käsittelyä. Turvapaikkahakemusten käsittelyssä on myös siirrytty uusissa hakemuksissa sähköiseen käsittelyyn huhtikuusta lähtien. Uudistukset ovat tehostaneet prosessia olennaisesti, ja nyt turvapaikkajärjestelmä onkin paremmin varautunut hakijamäärien kasvuun.

Ulkomaalaisten oleskeluluvan uusiminen (jatkoluvat) sekä EU-kansalaisten rekisteröinnit siirtyvät poliisilta Maahanmuuttovirastolle vuoden 2017 alusta lähtien. Uudistus selkeyttää viranomaisten välistä työnjakoa. Maahanmuuttovirasto on jatkossa ulkomaalaisten lupa-asioista vastaava viranomainen. Muutos mahdollistaa kunkin viranomaisen keskittymistä ydintehtäviensä hoitamiseen. Poliisille jää ulkomaalaisasioissa ulkomaalaisvalvontaan, kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden maasta poistamiseen ja päätösten tiedoksi antamiseen liittyviä tehtäviä. Tehtävien siirrosta huolimatta tiivis viranomaisyhteistyö jatkuu. Viranomaisyhteistyötä tarvitaan mm. rikosten selvittämiseksi ja laittoman maahantulon estämiseksi.

Maahanmuuttovirastolla tulee ensi vuoden alussa olemaan lupahallinnon asiakaspalvelupisteet Helsingissä, Raisiossa, Vaasassa, Oulussa, Rovaniemellä, Lappeenrannassa, Tampereella, Lahdessa ja Kuopiossa. Turvapaikkayksikön toiminta jatkuu Helsingin lisäksi Turussa, Lappeenrannassa, Oulussa ja Kuhmossa.

Hallituksen esityksessä (HE 131/2016) esitetään valtion vastaanottokeskusten yhdistämistä Maahanmuuttovirastoon. Esityksen mukaisesti valtion vastaanottokeskukset Oulussa ja Joutsenossa yhdistetään Maahanmuuttovirastoon ensi vuoden alusta. Hallinnollisella yhdistymisellä tavoitellaan päällekkäisen hallinnon vähentämistä ja taloudellisia säästöjä pitkällä aikavälillä. Talousarvioesitys vuodelle 2017 sisältää myös määrärahat Helsingin Metsälässä toimivan ulkomaalaisten säilöönottoyksikön muuttamisesta Maahanmuuttoviraston ylläpitämäksi. Nykyinen ylläpitäjätaho on Helsingin kaupunki.

Keskeinen väline ulkomaalaislupa-asioita koskevien prosessien sujuvoittamisessa on maahanmuutto-, kansalaisuus- ja turvapaikka-asioiden käsittelyssä käytetty poikkihallinnollinen UMA -tietojärjestelmä. UMA-järjestelmän kehittäminen on mukana hallituksen panostuksessa digitalisoida julkiset palvelut käyttäjälähtöisiksi. UMA-järjestelmää kehitetään vuosina 2016–2019 Älykäs digitaalinen virasto - kehittämishankkeessa, johon on myönnetty tuottavuuden kehittämisen määrärahaa. Kehittämistoiminta kohdistuu laajasti koko poikkihallinnolliseen maahanmuuton toimialaan. Hankkeella tavoitellaan maahanmuuttohallinnon käyttämän UMA-järjestelmän digitalisaatio-, automaatio- ja itsepalvelutason merkittävää nostoa.

Virasto sopeuttaa jatkuvasti vastaanottotoiminnan kapasiteettia ja ylläpitää ennakoivasti 90% täyttöastetta vastaanottotoiminnassa. Supistettavasta kapasiteetista irtisanomiset tehdään pääsääntöisesti puolta vuotta ennen johtuen 6 kuukauden irtisanomisajoista.

Uusien tehtävien myötä Maahanmuuttoviraston henkilöstömäärä on ensi vuonna noin 800 henkilöä. Näin ollen henkilöstömäärä ei merkittävästi vähene vuoden 2016 tasosta huolimatta turvapaikkapäätöksenteossa tarvittavan henkilöstön määrän vähenemisestä. Vuoden 2015 alussa virastossa oli noin 300 työntekijää. Paitsi turvapaikkapäätöksentekoon ja vastaanottotoiminnan ohjaamiseen, virastossa on panostettu viimeisen vuoden aikana viestintään, jotta oikeaa tietoa saadaan välitettyä sekä kansalaisille että turvapaikanhakijoille. Tilannekuvan tuottamista ja maahanmuuton analyysien laatimista tullaan jatkossa lisäämään.

Lopuksi voidaan todeta, että virasto on laajentanut toimintaansa myös osallistumalla Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston EASO:n pyynnöstä tukiryhmiin: Kreikassa on ollut keväästä alkaen yhteensä 14 asiantuntijaa ja viikon kuluttua Etelä-Italiaan lähtee viisi asiantuntijaa kahdeksan viikon komennukselle.

Ylijohtaja Jaana Vuorio